

11. 6. 2004

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Doba péče o dítě nebo o bezmocnou osobu

Doba péče o dítě a o bezmocnou osobu se pečující osobě započítává pro nárok a výši důchodu jako náhradní doba pojištění. Podmínkou přitom je, že tato péče je zajišťována na území České republiky, s výjimkou péče o dítě, a doba pojištění (rozumí se např. doba zaměstnání či samostatné výdělečné činnosti) u pečující osoby trvala ke dni vzniku nároku na důchod alespoň jeden rok.

V případě péče o dítě jsou pojištění účastny osoby pečující o dítě ve věku do čtyř let nebo osoby pečující o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči.

Za dítě se podle § 20 zák. č. [155/1995](#) Sb. považuje dítě vlastní nebo osvojené, též dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Za dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů se považuje dítě, jež bylo převzato do této péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, dítě manžela, které mu bylo svěřeno do výchovy rozhodnutím soudu a dítě manžela, zemřel-li druhý rodič dítěte nebo není-li znám.

V případě péče o bezmocnou osobu jsou účastny důchodového pojištění ty osoby, které osobně pečují o osobu převážně či úplně bezmocnou nebo částečně bezmocnou starší 80 let. Zápočet této péče jako náhradní doby pojištění připadá v úvahu až za období po 30. 6. 2001 za předpokladu, že osoba, která péči zajišťuje (nemusí jít o příbuzenský vztah) žije ve společné domácnosti s osobou, o kterou je pečováno a zároveň se podílí na úhradě nákladů na společné potřeby.

Dobu před 1. 7. 2001 je možno hodnotit jako náhradní dobu pojištění tehdy, jestliže osoba blízká osobně pečovala o převážně či úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou starší 80 let, přičemž podmínka společné domácnosti není vyžadována. Za osobu blízkou se považují manželé, příbuzní v řadě přímé (prarodiče, rodiče, děti, vnuci), dále děti uvedené v § 20 citovaného zákona, sourozenci, zeť a snacha, a to kteréhokoliv z manželů.

Kdo je oprávněn v této věci jednat (podat žádost apod.)

Za oprávněnou osobu se považuje ten občan, který pečuje nebo pečoval o dítě nebo o osobu bezmocnou, a sice podle kritérií stanovených pro započítatelnost této péče jako náhradní doby pojištění. Za oprávněnou osobu lze považovat i žadatele o pozůstalostní důchod po úmrtí občana, který tuto péči zajišťoval.

Postup řešení

Jedná se o dobu péče:

muže o dítě ve věku do 4 let,

ženy i muže o dítě v období od 4 do 18 let věku, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči,

o převážně či úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let.

Oprávněná osoba je účastna důchodového pojištění při péči o dítě a o osobu bezmocnou jen na základě Přihlášky k účasti na důchodovém pojištění, kterou je možno podat v průběhu trvání péče nejpozději však do dvou let ode dne, ve kterém byla péče naposledy prokazatelně zajišťována.

Jestliže péče trvá i po dovršení čtvrtého, případně osmnáctého roku věku dítěte, je nutno podat přihlášku do dvou let ode dne, kdy dítě dovrší daný věk. Pečuje-li o dítě ve věku do čtyř let žena, je účastna důchodového pojištění, aniž by podávala přihlášku k účasti na pojištění. Svou péči o dítě prokáže až při podání žádosti o důchod jeho rodným listem.

V případě osobní péče o převážně či úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší

80 let, je pečující osoba rovněž účastna pojištění pouze v případě, že podá Přihlášku k účasti na pojištění nejpozději do dvou let ode dne, ve kterém byla péče prokazatelně zajišťována. Lze ji však podat kdykoli již v průběhu poskytované péče.

Pokud není Přihláška podána ve stanovené lhůtě, nelze tuto dobu hodnotit pro účely důchodového pojištění.

Na základě Návrhu na zahájení řízení o vydání rozhodnutí o době a rozsahu péče o dítě a o osobu bezmocnou, který je možno uplatnit nejdříve v den, ve kterém byla péče ukončena nebo před tímto dnem pouze v případech, kdy "Návrh" je uplatněn z důvodu podání žádosti o důchod, vydá Okresní (Pražská) správa sociálního zabezpečení rozhodnutí o době a rozsahu poskytované péče. Toto rozhodnutí je pak podkladem pro zhodnocení doby péče o dítě a o osobu blízkou jako náhradní doby pojištění, o které rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení v souvislosti s dalšími důchodovými nároky občana.

Podejte Přihlášku k účasti na pojištění u příslušné správy sociálního zabezpečení.

Vyřizuje

Správa sociálního zabezpečení

Přihláška k účasti na pojištění a Návrh na zahájení řízení o vydání rozhodnutí se sepisují na Okresní správě sociálního zabezpečení, v Praze na územním pracovišti Pražské správy sociálního zabezpečení příslušné podle místa trvalého bydliště oprávněné, tedy pečující, osoby.

Potřebné doklady

Na úřadě předložte Přihlášku k účasti na pojištění z důvodů uvedených v § 5 odst. 1 písm. r) a s) zák. č. [155/1995](#) Sb., o důchodovém pojištění.

Při podání Přihlášky k účasti na pojištění předkládá muž (popřípadě žena pečující o dítě nad čtvrtý rok věku):

doklad prokazující totožnost,

rodný list dítěte, popřípadě nejde-li o dítě vlastní, doklady prokazující osvojení dítěte, popřípadě svěřeni dítěte do pěstounské péče rozhodnutím soudu,

v případě, že se jedná o dítě starší čtyř let, musí být připojen doklad o uznání dítěte dlouhodobě těžce zdravotně postiženým vyžadujícím mimořádnou péči, pokud jej má k dispozici. V opačném případě si okresní (Pražská) správa sociálního zabezpečení tento posudek sama vyžádá od posudkového lékaře.

Při podání přihlášky k účasti na pojištění z důvodu péče o bezmocnou osobu předkládá občan:

doklad prokazující jeho totožnost,

doklad prokazující totožnost bezmocné osoby,

doklad prokazující příbuzenský vztah žadatele k bezmocné osobě v případech, kdy se jedná o péči zajišťovanou před 1.7. 2001,

pokud má k dispozici rozhodnutí o zvýšení důchodu pro bezmocnost nebo posudek o bezmocnosti osoby, o níž je pečováno, předkládá i toto rozhodnutí, popřípadě posudek,

nebyl-li posudek o bezmocnosti dosud zpracován, vyžádá si jej okresní (Pražská) správa sociálního zabezpečení od posudkového lékaře.

V případech, kdy se nejedná o osobu, která spadá do okruhu osob blízkých, je třeba prokázat vedení společné domácnosti s bezmocnou osobou.

Formuláře ke stažení

Tiskopisy České správy sociálního zabezpečení jsou k dispozici na okresních správách sociálního zabezpečení, v Praze na územních pracovištích Pražské správy sociálního zabezpečení.

Správní a jiné poplatky

Správní ani jiné poplatky nejsou stanoveny. Případné ověření pravosti listinných dokumentů (pořízených opisů podle originálů), které jsou třeba při podání přihlášky, provádí bezplatně příslušná okresní (Pražská) správa sociálního zabezpečení.

Lhůty pro vyřízení

Lhůty jsou řešeny v souladu se správním řádem. Pro období ode dne podání Návrhu na zahájení řízení o vydání rozhodnutí okresní (Pražské) správě sociálního zabezpečení jsou stanoveny do 30 kalendářních dnů, ve zvlášť složitých případech do 60 dnů.

Další účastníci (dotčení) postupu a jejich činnost

dítě, o které je pečováno

osoba, která je shledána bezmocnou a o kterou oprávněná osoba pečovala

Podle kterého právního předpisu se postupuje

582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění

18. Jaké jsou související předpisy

71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád)

Opravné prostředky

Proti rozhodnutí okresní (Pražské) správy sociálního zabezpečení může být podáno odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení oprávněné osobě, tedy účastníku řízení. Následuje přezkumné řízení ve smyslu správního řádu.

Sankce v případě nedodržení předepsaných povinností

Sankce nejsou stanoveny.

Nejčastější dotazy:

Dohodli jsme se s manželkou, že po skončení placené mateřské dovolené nastoupí do zaměstnání a já převezmu péči o naše dítě. Bude mi tato péče hodnocena do důchodu a za jakých podmínek?

Podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění lze muži započítat péči o dítě ve stejném rozsahu a za stejných podmínek, jako by byla započítávána ženě (tzn. do čtyř let věku dítěte, popř. až 18 let věku, jde-li o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči).

Základní podmínkou započitatelnosti péče o dítě je však u muže vždy (u žen jen při péči o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči) podání přihlášky k účasti na pojištění, a to nejpozději do dvou let po skončení této péče, případně do dvou let po dosažení čtvrtého (osmnáctého) roku věku dítěte. Po skončení péče je nutno se na OSSZ (v Praze na PSSZ), podle místa trvalého bydliště osoby, která o dítě pečuje, přihlásit k účasti na pojištění. Po skončení péče se podává návrh na vydání rozhodnutí a správa sociálního zabezpečení na základě tohoto návrhu vydá rozhodnutí o době a rozsahu této péče.

Můj manžel podal z důvodu péče o naše dítě ve věku do čtyř let přihlášku k účasti na pojištění. Nyní jsem přišla o práci a naopak manžel má možnost získat zaměstnání. Je možné, aby od nástupu manžela do zaměstnání byla péče o naše dítě hodnocena mně?

Vzhledem k tomu, že od nástupu manžela do zaměstnání budete o dítě ve větším rozsahu pečovat, bude tato péče hodnocena Vám a nikoli manželovi. Je vhodné, aby manžel podal na příslušné správě sociálního zabezpečení návrh na vydání rozhodnutí, v němž by vymezil ukončení své péče dnem

nástupu do zaměstnání. Na základě takto podaného návrhu mu vydá správa sociálního zabezpečení rozhodnutí o době a rozsahu jeho péče. Od následujícího dne až do čtyř let věku dítěte bude potom na základě Vašeho prohlášení o péči při uplatnění žádosti o důchod započtena tato další péče Vám.

O svou bezmocnou matku jsem pečoval od 1.3.2000. Matka byla dne 15.6.2003 umístěna v domově důchodců, kde po měsíci zemřela. Vzhledem k tomu, že odjíždím na delší dobu do ciziny zajímá mne, do kdy musím podat přihlášku k pojištění z důvodu péče o mou bezmocnou matku?

Běh dvouleté lhůty pro možné podání přihlášky, návrhu se odvíjí od data 15.6.2003, tj. umístění Vaší matky do domova důchodců. Znamená to, že přihlášku i návrh na vydání rozhodnutí o době a rozsahu péče můžete podat až do dvou let od data, od kterého Vámi nebyla již péče fakticky zajišťována, tj. do 15.6.2005.

Návod je zpracován podle právního stavu ke dni 10. 10. 2003

Zdroj: ČSSZ